

NGUYỄN TỬ ĐẠN

PHẦN I. NGUYỄN TÁC

O horror! O horror! O horror!
(Ôi ! Gớm quá! Gớm quá ! Gớm quá !)
Một chiến tranh ác sát tám trùng dương
Suốt nhân gian quặn quại dưới đau thương
Cuộc giáp chiến thư hùng tranh khí họa
Trang hòa bình quyết liệt giá vô đương.

Một sáng kiến phi thường thép nở hoa
Đào Phù Tang áp phục giải can qua
Ngày thắng trận như kinh hoàng vũ trụ
Sức dã man tàn hiệu đã bùng ra.

Một văn minh tiếc hận tự ngàn thu
Côi Sa bà đường hạnh phúc mịt mù
Những kỹ nghệ hùng hồn thôi chớ nữa
Nhân gian còn phấp phỏng giữa khi khu.

Một trách nhiệm ghê hồn trước kỷ nguyên
Đòi nhân luân chinh phục được đương nhiên
Dẫu cao ngất oai hùng qua trí dũng
Thiếu hòa bình chiến thắng cũng nguy điên.

Một phán đoán sau cùng đến chữa chẳng?
Từ muôn xưa gió bụi đã dối dăng
Phải giác ngộ bằng hơi ôi! đảo lộn
Trong tái sinh hò hẹn chốn siêu đặng.

Một siêu đặng hiện diện trở ngành hoa
Phải đem nền "nhân chủ" đắp xây ra
Phải đã thắng bằng thắng qua thắng trận
Phải nhân gian bốn bể lẫn một nhà.

PHẦN II. CHÚ GIẢI

A. Giải Nghĩa Những Câu Chữ Khó

Nguyễn tử đạn : Bom nguyên tử

O horror: Tiếng kêu: Ôi gớm quá!

Ác sát: Giết người quá ác độc.

Tám trùng dương: Cao gần tới trời, người xưa quan niệm là cửu trùng là trời. Ở đây nói tám trùng là cao gần tới trời. Còn có nghĩa là số nhiều vô kể, như nói "Tám vạn nghìn tư..."

Thư hùng: Trống mái; cho rõ trống mái, như nói cho rõ được thua.

Khí họa: khí giới gây tai họa, hoặc tranh nhau lấy cái khí thế để gây tai họa.

Vô đương: vô địch.

Đảo Phù tang: Một tên khác để gọi nước Nhật Bản.

Áp phục: Làm áp lực buộc đối phương phải chịu hàng phục.

Giải can qua: Giải giới đầu hàng.

Tàn hiệu: Sức tàn phá có hiệu lực.

Cõi Sa bà: Có chỗ viết là Ta Bà là cõi trần gian này.

Khi khu: Đường đi gập ghềnh nguy hiểm.

Kỷ nguyên: Việc ghi năm đầu của chế độ mới.

Nhân luân: Đấng bậc, cương vị tôn ty con người (cương thường).

Nguy điên: nguy ngập, điên đảo

Phán đoán sau cùng: Theo Thiên chúa giáo cho rằng: Ngày tận thế là ngày Chúa phán đoán sau cùng để kết liễu sự sống còn của nhân loại.

Tái sinh: Sống lại kiếp sau.

Siêu đẳng: Hưởng lên cao - hưởng thượng.

B. ĐẠI Ý TỔNG QUÁT

Trái bom nguyên tử đã dội xuống đất Phù Tang làm cả nhân loại kinh hoàng. Sức dã man tàn sát có hiệu lực như thế đó. Tuy là một sáng kiến phi thường song cũng là một lỗi văn minh đáng tiếc hận. Dĩ nhiên nói cái trách nhiệm con người trước kỷ nguyên này là phải chinh phục tự nhiên, nhưng nếu văn minh mà thiếu hòa bình thì dù cho chiến thắng mấy đi nữa cũng sẽ phải nguy điên. Một phán đoán sau cùng đã đến chưa? Phải giác ngộ ngược lại. Phải nhìn vào một hướng đi lên. Tức là phải đem nền "nhân chủ" mà xây dựng văn minh đó mới là lối thắng bằng cách vượt thắng qua chiến trận mà phải nhân gian hóa bốn bề một nhà.

C. Ý NGHĨA CHI TIẾT

Một cuộc chiến tranh với sức giết người thật ác nghiệt tới mức độ 8/9 trùng dương gồm tuyệt đỉnh cao độ, làm cho loài người trong suốt cõi Ta Bà nay phải quần quại đau đớn. Trận giáp chiến, tranh trống mái, quyết định hơn thua bằng thứ vũ khí gây rất nhiều tai họa để áp đảo đối phương, buộc chấm dứt chiến tranh, thật là một trang hòa bình quyết liệt với cái giá vô đương ai mà tưởng tượng nổi ?

Quả là một sáng kiến phi thường, một sáng kiến tạo khủng khiếp từ thuở có loài người tới nay. Con người đã khiến được thép nở hoa, nhưng hoa thép

chẳng phải là thứ hoa thơm, chỉ thấy sắc mùi cháy khét từng đồng thịt thui, tanh hôi bốc lên từng đồng xương vũng máu và còn biết bao nhiêu hậu quả ghê gớm đe dọa. Dân đảo Phú Tang đương hăng say sức chọc trời khuấy nước, chẳng dè một áp lực phi thường dẹp tan cái tham vọng điên cuồng, phải vội vàng giải binh bố giáp cuốn cờ hàng phục.

Ngày thắng của kẻ thắng trận lại là ngày kinh hoàng khủng khiếp của cả vũ trụ loài người. Thấy cái sức dã man tàn phá rất có hiệu lực của nền văn minh khoa học cơ khí giết người đã bùng ra đe dọa sự sống của loài người. Nếu văn minh chỉ có nghĩa là sự tiến bộ về cơ khí để phát minh ra những khí giới giết người, tiêu diệt môi trường sống của nhau, để đi đến hủy diệt cả nhân loại thì quả là nền văn minh đáng tiếc hận ngàn thu. Vì từ ngàn xưa cho đến nay, biết bao công hóa dục của tự nhiên, qua bao đợt tiến hóa, qua bao môi trường sinh thái, cấu trúc từ một sinh vật này qua sinh vật khác. Trải bao phen chớp biển mưa nguồn mới hoàn thiện thành một con người tai mắt thông minh, có tim óc sáng tạo, vượt ra ngoài nếp sống dã man của súc vật, để tự hào là "người" (Nhân linh ư vạn vật). Nhưng nếu hôm nay, loài người chỉ biết đem cái khôn ngoan làm nô lệ cho cái tham vọng vô biên, cái khôn ngoan ấy chỉ tìm ra những phương tiện giết người để tranh đoạt cái mồi bá chủ, mà đang tâm tàn sát, xâu xé nhau còn dã man hơn cả lũ sói lang thì còn gì là "nhân linh", "nhân tính" nữa. Còn gì ở trong cái bộ mặt văn minh hay chỉ còn là tiếc hận? Lúc đó thì khắp cõi Ta Bà, con đường hạnh phúc của loài người chỉ còn là những bóng tối dày đặc, những hồn ma bóng quỷ trong mịt mù ghê rợn. Ôi thôi! Hãy thôi đi! Những kỹ nghệ sản xuất một cách hùng hồn những vũ khí gây tai họa tiêu diệt loài người đã làm cho nhân gian sống phập phồng lo âu, trên bước đường gập ghềnh đi xuống vực thẳm.

Một trách nhiệm ghê hồn trước kỷ nguyên mới này là đòi hỏi con người phải chinh phục tự nhiên. Tuy vậy cái trí dũng có cao ngất oai hùng đi nữa, có chiến thắng mà không đem lại hòa bình cho nhân loại thì cái chiến thắng ấy cũng sẽ nguy ngập, điên đảo.

Người ta chờ đợi sự phán đoán cuối cùng, sự kiện ấy đã đến hay chưa?

Từ muôn xưa kinh nghiệm đã dạy: "Phải giác ngộ bằng đảo lộn lại". Nghĩa là "Phản tỉnh" quay về nơi tự mình. Trong giác ngộ tái sinh là nơi hò hẹn một hướng đi lên siêu việt đấy. Một hướng đi lên tới chỗ cao siêu nhất, ở đó có hiện diện một nhành hoa đang trở bông, tất nhiên là phải sắc nước hương trời, tươi bông ngát nhụy. Nhánh hoa kia là biểu tượng tinh thần "nhân chủ". Cho nên phải xây đắp nền móng "nhân chủ". Khi con người đã làm chủ được chính mình ấy là đã thắng mình để mà thắng trận trên mọi mặt trận khác. Tiến lên còn phải nhân gian hóa bốn bề một nhà.

D. BÌNH LUẬN

Hậu quả kinh thiên động địa, vô cùng khủng khiếp do hai trái bom nguyên tử Mỹ dội xuống đất Nhật, làm cho cả loài người phải kinh hoàng nơm nớp lo sợ vì hoang mang tự hỏi:

- Phải chăng đây là tiêu biểu cho nền văn minh kỹ thuật khoa học tiến bộ?
- Phải chăng đây là thành quả rực rỡ của con người văn minh tiến bộ của thời đại này ?

Họ tự hào hay tự hủy diệt? Ôi! gớm quá, gớm quá! Gớm quá! Lời kêu thật hoảng hốt não nề! Trong sáu đoạn thơ, tác giả dùng những từ ngữ thật đanh thép, nghe như tiếng sắt tiếng vàng chen nhau, vạch trần bộ mặt ghê tởm:

- Một cuộc đấu tranh ác sát
- Tố cáo một sáng kiến phi thường, chỉ là sức dã man của tham vọng.
- Cảnh giác một nền văn minh tiếc hận đe dọa tiêu diệt loài người
- Phê phán một trách nhiệm trước kỷ nguyên
- Nhắc nhở một kinh nghiệm dối dăng từ muôn xưa
- Mở ra một đường hướng siêu đẳng (đi lên), một hướng văn minh "nhân chủ". Phải tự thắng mình đã, để thắng hết mọi thắng trận đưa đến hòa bình bốn bể một nhà./.